

5. Priče za Vašu obitelj

Dokument 5 od 5

Slika izrađena pomoću umjetne inteligencije (OpenAI)

Priče odabrane za Vas, s napomenama i izvorima.

3D · Divert · Discomfort → Delight

HDI počiva na jednoj jednostavnoj ideji: 3D. Tri riječi koje je lako zapamtiti i u teškom danu.

3D je krovni model nad svim ostalima i provlači se kroz svaki od njih. 3D je i povratak u tri dimenzije: gore i dolje, naprijed i natrag, lijevo i desno. Mirisi, zvukovi, boje i sloboda prostora. Ekran je ravan; svijet koji Vaše tijelo i osjetila najbolje poznaju nije.

Divert (skrenite). Kad Vas ekran povuče, sama snaga volje rijetko pobjeđuje. Skrenite prema nečemu što Vam čini više dobra. Ono prema čemu možete skrenuti zovemo coperima.

Discomfort (izdržite). Prvi dani svake promjene su nespretni. To nije znak da ne uspijeva. Kroz njih Vas nose energizeri: oni Vam daju snagu da nastavite.

Delight (uživajte). Ponavljajte novi korak, i ono što je tražilo trud postaje poznato, a zatim nešto u čemu uživate i što birate sami.

Svaki model ispod čine tri riječi: dva puta i kamo vode. Zapamtite slovo i riječi će se vratiti. Svaki je utemeljen u objavljenim istraživanjima o suočavanju i motivaciji.

Energizeri

Energizeri Vam daju snagu da izdržite (Discomfort).

3M · Meaning · Momentum → Mastery
Meaning — znajte zašto Vam je to važno; Momentum — nastavite, a nakon posrtaja blago krenite ponovo; Mastery — zastoji više ne odlučuju umjesto Vas

3E · Environment · Energize → Empower
Environment — uredite prostor tako da dobar izbor bude lak; Energize — prvo napravite; osjećaj dolazi poslije; Empower — promjena postaje Vaša

Coperi

Coperi su ono prema čemu skrećete (Divert) umjesto ekrana.

3O · Others · Outdoors → Outstanding
Others — ljudi, licem u lice; Outdoors — vrijeme vani, u prirodi; Outstanding — osjećaj da ste potpuno živi

3A · Awe · Alertness → Achievement
Awe — nešto veće od Vas; Alertness — pažnja prema van, ovdje i sada; Achievement — učiniti nešto što Vam nešto znači

3B · Basics · Body → Balance
Basics — san, obroci i odmor bez ekrana; Body — kretanje u slobodno vrijeme; Balance — tijelo koje se može isključiti i oporaviti

3S · Separation · Solitude → Success
Separation — udaljenost od mobitela; Solitude — vrijeme nasamo, bez ometanja; Success — ponovo Vi vodite svoj dan

3F · Filter · Focus → Flow
Filter — propustite samo ono što je važno; Focus — jedan zadatak odjednom; Flow — duboka zaokupljenost nečim vrijednim

Model 3D, energizeri i coperi © HDI.Vision. Slobodno ih koristite i dijelite uz navođenje autora (CC BY 4.0).

Golub na ogradi

Pomaže kod: Razgovor o iskustvima na internetu

Iz ove priče dolazi Pokušaj 1 u dokumentu „Šest tjedana, korak po korak”.

Ova je priča do Vas stigla preko teme: razgovor o onome što se gleda. Evo priče o Niku, koji svako jutro vodi dijete u školu.

Niko je veći dio radnog vijeka bio kuhar na riječnim brodovima, a sada je u mirovini i kuha ni za koga osim za sebe, u vrlo malim loncima. Živi dva kata ispod kćerine obitelji, u zgradi u Northsideu. Kći i zet počinju raditi prije nego što se škola otvori, pa Niko školskim jutrima vodi unuku u školu. Ima osam godina.

Put ide niz brdo, uz stazu kraj rijeke i preko mosta u Ferry Streetu. Dovoljno je dug za cijeli razgovor, kad bi ga tko htio. Uglavnom ga nitko ne želi. Ona hoda po rubniku kao po žici i govori o onome što joj je pred očima: o psu, o lokvi, o golubovima na ogradi mosta. Za jednog goluba kaže da je svaki dan isti golub. Niko ih ne razlikuje. On ima svoje misli s kojima hoda, a one su uglavnom o juhi.

Što ona gleda na ekranu, on ne zna. Nekim jutrima, kad je preuzme na kćerinim vratima, ona na izlasku vrati tablet mami, a imena na ekranu njemu ništa ne znače.

Jednog ožujskog jutra, na mostu, prođe pokraj njih mladić koji se smije nečemu na mobitelu. Smije se naglas, sam, cijelim putem dok prolazi. Djevojčica se okrene za njim, a okrene se i Niko. Niku sine da nema pojma čemu se ona smije na ekranu, da u ovoj šetnji nema ničega drugoga i da bi mogao pitati.

Pa, s druge strane mosta, pita.

„Što ti je ovaj tjedan bilo najsmješnije na ekranu?“

Ona hoda po rubniku raširenih ruku. „Ne znam“, kaže.

Niko ne pita ponovno. Sluša. Ono što čuje odnosi se na goluba. U utorak je, kaže ona, golub ušao u pekaru, sve do pulta, a žena za pultom mu je vrlo pristojno rekla „Zatvoreno je“, i on je izašao. Priča to opširno, s golubljim hodom i ženinim glasom. Nije se dogodilo na ekranu. Dogodilo se u Ferry Streetu, a Niko nije bio ondje.

Kod školskih vrata ona kaže: „Bok, dida“, i utrči unutra, s torbom koja poskakuje.

Niko na trenutak ostane stajati kraj ograde. Ne zna je li golub bio odgovor na njegovo pitanje ili samo sljedeće što joj je bilo pred očima. Odluči da to ionako nije osobito važno. Onda se vrati kući duljim putem, natrag preko mosta, pokraj pekare, gdje zaviri prema pultu. Žena je ondje. Goluba nema. Kupi kruh koji mu ne treba i misli na juhu.

Naša napomena. Vožnja autom ili put do škole vrijeme provedeno jedno uz drugo, kad ništa drugo ne treba raditi. Jedan je način iskoristiti ga za pitanje: „Što ti je ovaj tjedan bilo najsmješnije na ekranu?“ Onda samo slušajte. To košta put koji ste mogli provesti u svojim mislima.

Odakle ovo dolazi: u pregledu istraživanja o obiteljima zajedničko korištenje medija bilo je povezano s manje problema vezanih uz medije, kao i pravila: sedam istraživanja, veze sitne. Je li jedan način bio bolji, nije ispitano. Od sedam istraživanja na kojima se to temelji, jedno je bilo o djeci. Većina je bila o tinejdžerima. Drugi je rad utvrdio da je zajedničko gledanje bilo povezano s više vremena uz medije i s agresivnošću. U jednoj europskoj anketi roditelji koji su usmjeravali djetetovo korištenje interneta prijavili su više vrsta aktivnosti na internetu i više rizika. Chen i Shi, 2018; Livingstone i suradnici, 2017; Collier i suradnici, 2016.

Obitelji su proučavane onakve kakve žive, bez pokusa: veze u jednom trenutku, koje ne pokazuju što je bilo prvo.

Ovo nije način da promijenite koliko je Vaše dijete pred ekranom ni s čime se ondje susreće.

Nije za svakoga: nije kao provjera. Pitajte iz znatiželje, a ne da biste nešto otkrili. Ako Vas brine nešto stvarno, to je druga situacija, i na prvom je mjestu razgovor s nekim tko može pomoći.

Margina

Pomaže kod: Znati što se koristi, otvoreno

Iz ove priče dolazi Pokušaj 2 u dokumentu „Šest tjedana, korak po korak”.

Ova je priča do Vas stigla preko teme: znati što se koristi, i to otvoreno. Evo priče o Nateu, kod kojega je sin pola svakog tjedna.

Većinu jutara Nate kupi tiskane novine na Rayevu kiosku, ispod zelene tende. Navečer ih čita za stolom s olovkom u ruci, jer čovjek mora nečim zaposliti ruke.

Ollie ima jedanaest godina. U Nateovu stanu živi drugu polovicu svakog tjedna. Stan ima jedan stol. Na jednom je kraju Nateovo računalo, ondje gdje Nate radi. Na drugom je podmetač s nagorjelom mrljom. Između dva kraja ima mjesta za novine i za svađu oko novina.

U veljači je već mrak kad Ollie stigne. Sjedne na kraj s računalom i igra igru na internetu s drugim igračima. Nosi slušalice s mikrofonom, da može razgovarati s njima. Isprva ne skida kaput. Nate čita na drugom kraju. To je dobar dogovor, i obojica to znaju.

Ollie naglas izgovori jedno ime. To je ime jednog od drugih igrača, koji je upravo izveo nešto izvanredno s vozilom u igri. Nate je to ime čuo nekoliko večeri zaredom. Večeras ono gotovo stane u njegovu križaljku u novinama. Olovku ionako drži u ruci.

Zato se premjesti. Odnese novine i kavu do nagorjelog podmetača, uz Olliejevo rame. Pita kako se stvari u igri zovu. Imena zapisuje u stupac, kemijskom, na margini četvrte stranice, ispod križaljke.

„Zašto to zapisuješ?“ pita Ollie.

„Zato što to ne mogu zapamtiti“, kaže Nate. „A postavke na ovom računalu su moje, ograničenja koja sam postavio. Znaš na koja mislim.“

„Znam na koja misliš.“

To Natea košta novine, koje ne dovrši. Cijena je i cijela priča o vozilu, koju mora saslušati do kraja. Nekih večeri odnijet će kavu natrag na svoj kraj stola. Tako tjedan ide.

Ollie igra dalje, na istoj stolici, s istim slušalicama. Na margini četvrte stranice stoji stupac riječi Nateovim rukopisom. Nikome drugome ništa ne znače. Do ožujka neće ništa značiti ni Nateu. Svejedno ih ima.

Naša napomena. Jedno je znati što Vaše dijete koristi, a drugo biti u istoj prostoriji. Tjedan podijeljen između dva doma otežava oboje. Jedan je način sjesti za isti stol dok se Vaše dijete igra i pitati kako se stvari zovu. Jasno recite koje ste postavke uključili na uređaju. Važno je da je Vaše dijete čulo kako to govorite. To košta sve ostalo što biste radili dok se ono igra.

Odakle ovo dolazi: iz istraživanja koje je američku djecu od 3. do 5. razreda pratilo kroz jednu školsku godinu. Ondje gdje su roditelji postavljali više ograničenja za to koliko i koje medije djeca koriste, i o tome s njima razgovarali, djeca su manje koristila medije i manje nasilne medije, a ta su djeca poslije više spavala, imala bolje ocjene te bila spremnija pomoći i manje agresivna. Veze su bile male. Sjedenje za istim stolom i pitanje kako se stvari zovu nisu ispitani. Gentile i suradnici, 2014.

Obitelji su praćene kroz vrijeme, bez pokusa: redoslijed događaja je jasniji, uzrok nije.

Ovo Vam ne govori ono što ne možete vidjeti i ne obećava da će Vam se više reći.

Nije za svakoga: ako Vaše dijete živi i u drugom domu, s drugim postavkama, recite samo koje su uključene u Vašem. Nije za trenutke kad se bojite da se Vašem djetetu događa nešto stvarno; to je druga situacija, i na prvom je mjestu razgovor s nekim tko može pomoći.

Polica koja se zove Dom

Pomaže kod: Pristup bez odrasle osobe

Iz ove priče dolazi Pokušaj 3 u dokumentu „Šest tjedana, korak po korak”.

Ova je priča do Vas stigla preko teme: što se može uključiti bez pitanja. Evo priče o Tomi, u čijoj kući tableti ostaju ondje gdje su zadnji put spušteni.

Toma i njegova partnerica prošle su godine dva kućanstva složili u jednu kuću, u ulici kuća od opeke u Northsideu. Ona je donijela kćer, koja ima osam godina, i kauč. On je donio sina, koji ima deset godina, i igraću konzolu. Toma popravlja dizala u poslovnim zgradama. Dane provodi u strojevima koji idu gore-dolje, a kod kuće bi volio da stvari stoje gdje jesu.

Ne stoje. U kući su dva tableta, konzola s dva upravljača i Tomin stari tablet, koji mu služi za recepte. Svi žive ondje gdje su zadnji put korišteni. Jedan upravljač tjedan dana živi na stepenicama. Jedan tablet živi u kupaonici, na prozorskoj dasci, iza šampona. Tomin tablet s receptima živi na štednjaku, gdje mu nije mjesto. Toma to zna, a tablet ondje živi svejedno. Nitko nije kriv. Stvari idu ondje gdje su bile ruke kad su ruke stale.

Jedne listopadske večeri Toma otvori hladnjak po mlijeko i u vratima, pokraj maslaca, nađe upravljač. Nitko se ne sjeća da ga je ondje stavio. Vrlo je hladan i radi savršeno.

Tog vikenda postavi policu u dnevnoj sobi, iznad konzole, s libelom posuđenom s posla. Pozove djecu.

„Tableti i upravljači žive ovdje“, kaže. „Kad završite, vraćaju se na policu. Svi. I moj.“ Stavi svoj tablet s receptima na kraj police, da pokaže da misli ozbiljno, i polica se s te strane malo spusti.

Kći njegove partnerice flomasterom napravi natpis za policu. Piše DOM, s crtežom upravljača koji spava u krevetu. Tomin sin kaže da bi trebalo pisati PRISTANIŠTE. Zadrže DOM, a on u kut nacrta malo sidro.

Prvih nekoliko večeri polica je do spavanja puna. Toma prolazi pokraj nje na putu gore i vidi ih u nizu, kao cipele pred vratima. Onda u četvrtak njegova partnerica kasno dođe iz smjene u bolničkoj praonici, s rukama punim kupovine, i jedan tablet ostane na kuhinjskom stolu ispod vrećice luka. Tomin tablet s receptima vrati se na štednjak, jer se kuha umak. U subotu jedan upravljač potpuno nestane. Pojavi se u ponedjeljak u košari za rublje, složen u ručnik.

Natpis dvaput padne. Drugi put ga netko zalijepi natrag malo nakrivo, i nitko ga ne izravna. Sada je polica nekih večeri puna, a nekih na njoj stoje jedan tablet i jedan upravljač, dok je tablet s receptima na štednjaku i grije se.

Toma ovih dana često kaže „polica“. Primijetio je da to kažu i svi ostali, i to često upravo njemu.

Naša napomena. Uređaji često završe ondje gdje su zadnji put korišteni. Jedan je način odabrati jedno mjesto na kojem žive tableti i upravljači za konzolu, na primjer policu u dnevnoj sobi, i vraćati ih onamo nakon korištenja. To košta naviku na koju treba podsjećati.

Odakle ovo dolazi: iz ankete među obiteljima s djecom od tri do deset godina u Portugalu, provedene 2009. i 2010., u kojoj je oprema za igre u domu bila povezana s više vremena uz igre i računala, kako su to prijavili roditelji; sve je izmjereno u jednom trenutku. Upitnik izrađen s roditeljima djece od šest do deset godina, koji pita gdje su ekrani u kućanstvu i kakve su navike oko njih, provjeren je na to odgovaraju li roditelji na njega isto i drugi put. Nijedno nije ispitalo to da uređaj u domu dobije stalno mjesto. Jago i suradnici, 2012; Klakk i suradnici, 2020.

Anketa u jednom trenutku i upitnik provjeren dvaput, dijelom s djecom mlađom od Vašega: veza, a ne ispitivanje, i nijedna praksa nije isprobana.

Ovo ne govori ništa o tome što bi Vaše dijete radilo s više ili manje stvari nadohvat ruke.

Nije za svakoga: nije za dijete koje uređaj koristi za školu ili zbog zdravlja. Tada on ostaje ondje gdje je potreban.

Tri D: skreni, izdrži, uživaj.

Moljac

Za djecu od otprilike sedam do deset godina, za samostalno ili zajedničko čitanje.

Četvrtkom baka dolazi na večeru, pa Dora postavlja četiri tanjura umjesto tri. Tata radi rižu s paprikama, jer je baka jednom rekla da joj se sviđa, prije mnogo godina, i sad četvrtak ima takav okus.

Mali televizor na kuhinjskom pultu je uključen, kao i uvijek za večerom. Tata voli vidjeti vremensku prognozu. Ton je tih, a muškarac u odijelu pokazuje na oblak.

Baka sjedne, stavi torbu na koljeno i izvadi malu smeđu bilježnicu.

„Imam novu“, kaže. „Spremni?“

Dorin mlađi brat spusti vilicu. Još nije pogodio nijednu, ali uvijek se spremi.

„Što više uzimaš, to više ostavljaš za sobom. Što sam ja?“

„Torta“, kaže brat.

„Ako uzmeš tortu, ostane manje torte“, kaže Dora.

„Ne ako je velika torta.“

Dora razmišlja o uzimanju. Razmišlja o ostavljanju. Pogleda dolje u pod, u blatne tragove kraj vrata, gdje je tata ušao s kiše.

„Koraci“, kaže.

Baka okrene bilježnicu da joj pokaže. Koraci, napisano olovkom.

„Još jedna“, kaže baka. „Ova je jako stara.“

Tata se nagne. „Možeš ponoviti? Ne čujem te od oblaka.“ Nađe daljinski među tanjurima i isključi televizor, i u kuhinji je tiho, osim riže.

„Jeo sam riječi“, kaže baka polako. „Pojeo sam cijelu pjesmu u mraku, i nisam postao nimalo pametniji. Što sam ja?“

Nitko ne zna. Tata kaže da je pas, jer mu je pas jednom pojeo zadaću. Dorin brat kaže zmaj. Dora kaže kanta za smeće. Baka svima odmahuje glavom, zadovoljna.

„Moljac“, kaže. „Mali moljac koji živi u starim knjigama i jede stranice.“

„Događa li se to stvarno?“

„Neki sićušni kukci to stvarno rade. Stare knjige ponekad imaju male rupice, kao stazicu.“

Brat pogleda svoju čitanku na prozorskoj dasci s novim poštovanjem.

Nakon večere tata pere suđe, a Dora briše. Na pola tanjura tata stane, obriše jednu ruku o traperice i izvadi mobitel iz stražnjeg džepa.

„Propustio sam prognozu“, kaže i pogleda. „Sutra opet kiša.“

„Još više koraka“, kaže Dora.

Na hladnjaku je blok za kupovinu. Ispod mlijeka i kruha Dora napiše svoju zagonetku za idući četvrtak. Prekrije je magnetom u obliku ribe, da nitko ne može pročitati odgovor.

Odakle ovo dolazi: prije otprilike tisuću godina netko je u Engleskoj u knjigu koja se danas zove Exeterska knjiga (*Exeter Book*) prepisao gotovo stotinu zagonetki na staroengleskom. Knjiga se i danas čuva u Exeteru, u Engleskoj. Jedna od njezinih zagonetki govori o moljcu koji jede riječi.

Lepeza

Za djecu od otprilike sedam do deset godina, za samostalno ili zajedničko čitanje.

U nedjelju dolaze bratići i sestrične, a to znači veliki stol. Umetak u sredini treba izvući, a za to treba mamin partner i puno riječi ispod glasa.

Filip je zadužen za salvete. Ima ih devet, bijelih, onih koje žive na dnu ladice i mirišu na ladicu.

Prošli je tjedan u knjizi iz knjižnice našao stranicu s oblicima salveta. Većina je izgledala nemoguće. Jedan nije.

Prvu salvetu položi na pult. Uz donji rub presavije traku široku dva prsta i okrene salvetu. Opet presavije i okrene, amo-tamo, dok cijela salveta nije u naborima, kao papirnata lepeza. Onda nabore presavije napola i stavi ih u čašu. Vrh se raširi.

Izgleda kao lepeza. Izgleda i pomalo kao ptičji rep, ako je ptica jako zadovoljna sobom.

Beba u svojoj visokoj stolici prati svaki pregib.

Kad zazvoni zvono na vratima, ima devet čaša, devet lepeza i jednu koja je pala i presavijena je dvaput.

Bratići i sestrične uđu glasno. U dnevnoj sobi ide utakmica, a dvojica ujaka odmah odu do nje i stanu pred kauč, još u kaputima. Za stolom, kad svi sjednu, najviši ujak drži mobitel pokraj tanjura, licem prema gore, zbog rezultata.

„Tko je ovo napravio?“ pita teta, dižući svoju lepezu.

„Filip“, kaže mama.

Najviši ujak podigne pogled s rezultata. Izvuče svoju lepezu iz čaše i ona se odjednom raspadne, običan bijeli kvadrat na njegovu koljenu.

„Aha“, kaže. „Možeš mi pokazati?“

Tako mu Filip između juhe i piletine pokazuje. Traka, okret, traka, okret. Ujakovi veliki prsti rade preširoke nabore, pa preuske. Mobitel mu pokraj tanjura dvaput zazuji. Baci pogled na njega, kaže „Dva–jedan“, nikome posebno, i vrati se svojoj traci.

Njegova lepeza, kad je gotova, naginje se na jednu stranu i ima jedan nabor koji ide na krivu stranu.

„Ovo je lepeza koja šepa“, kaže.

„Dobra je“, kaže Filip, i jest.

Nakon ručka ujaci se vrate utakmici. Mama i njezin partner peru suđe. Bratići i sestrične svađaju se oko društvene igre u hodniku. Filip skuplja salvete sa stola da ih stavi na pranje.

Osam ih je zgužvano. Deveta, ona koja šepa, nestala je, presavijena u mali komadić, a nema ni kaputa najvišeg ujaka.

Odakle ovo dolazi: godine 1629. u Padovi, u Italiji, Mattia Giegher objavio je *Li tre trattati*, tri knjige u jednoj: o rezanju mesa, o posluživanju obroka i o slaganju salveta. Treća pokazuje kako se salvete slažu u oblike, među njima i u životinje.

Kućica

Za djecu od otprilike sedam do deset godina, za samostalno ili zajedničko čitanje.

Tein tata radi od kuće, što znači da njegovo prijenosno računalo živi posvuda. Ujutro je na kuhinjskom stolu, pokraj pahuljica. U podne je na kauču. Jednom, u utorak, Tea ga je našla na vlastitom krevetu, otvoreno, uspavano, s čarapom na sebi.

„Imao sam poziv“, rekao je tata. „Tvoja soba ima najbolje svjetlo.“

Mobiteli nisu ništa bolji. Tatin mobitel pojavljuje se u kupaonici i u kutiji za kruh. Bratov mobitel, koji je star i bio je tatin prvi, živi u džepu njegove majice s kapuljačom, a to je jedino mjesto koje nikome ne smeta. Tablet je uglavnom ispod jastuka. Svake večeri netko obilazi stan i govori: „Je li itko vidio punjač?“

U subotu Tea u reciklaži nađe kutiju od cipela. Dobra je kutija, čvrsta, s poklopcem.

Postavi je na bok na policu u predsoblju, kraj vrata. Izreže karton za dva zida unutra, pa su tri sobe. Na pod dviju krajnjih soba zalijepi komadić crvenog filca, kao tepih. Olovkom napravi mali natpis i zalijepi ga na vrh: KUĆICA. Onda kabel punjača provuče kroz rupu straga, pa izlazi kroz pod srednje sobe kao cijev.

Tablet ide u lijevu sobu.

Tata izađe iz kupaonice, traži mobitel. Nađe ga u vlastitom džepu. Onda ugleda kutiju.

„Što je ovo?“

„Ovdje žive“, kaže Tea. „Kad nisu vani.“

Tata je dugo gleda. Onda izvadi mobitel iz džepa, stavi ga u srednju sobu i uključi ga u punjač.

„Plaća li stanarinu?“

„Ne“, kaže Tea. „On je obitelj.“

Brat, prolazeći s kapuljačom na glavi, bez riječi stavi svoj stari mobitel u desnu sobu, što je za njega cijeli govor.

Ujutro su sve tri sobe pune.

Prijenosno je računalo opet na kuhinjskom stolu, otvoreno, pokraj pahuljica. Preveliko je za ijednu sobu. Tea ga pogleda, pa pogleda reciklažu, u kojoj je veća kutija od tatina novog pisača.

„Za ovo će trebati garaža“, kaže.

Odakle ovo dolazi: otprilike između 1686. i 1710. Petronella Oortman dala je u Amsterdamu izraditi kuću za lutke: visok ormar sa sobama iznutra i malim stvarima izrađenima za svaku sobu. Danas je u muzeju Rijksmuseum u Amsterdamu.

Kartice

Za djecu od otprilike sedam do deset godina, za samostalno ili zajedničko čitanje.

U Brunovoj kući postoji jedan tablet za sve, i on živi u košari na kuhinjskom pultu, pokraj voća. Barem je takva zamisao.

U ponedjeljak nije u košari. Ni u utorak nije u košari. U srijedu se pojavi ispod jastuka na kauču, ispražnjen, s receptom za leću još na ekranu.

„Aha“, kaže mama. „To sam bila ja.“

Bruno ima tri sestre, dvije starije i jednu mlađu, te mamu i tatu. Imaju i psa koji ne smije na kauč, a uvijek je na kauču. Stvari u njegovoj kući nestaju. Škare. Velika svjetiljka. Dobar kišobran. I tablet, koji nestaje najčešće.

U četvrtak nakon škole Brunu najstarija sestra vodi u knjižnicu, kao i obično, i on posudi dvije knjige. Žena za pultom svakoj udari pečat na karticu s danom kad je treba vratiti.

Te večeri Bruno izreže kutiju od pahuljica. Od čiste strane napravi kartice, jednu za tablet, jednu za svjetiljku, jednu za škare, jednu za dobar kišobran. Na vrh svake kartice napiše ime stvari, a ispod tri stupca: TKO, ZAŠTO, VRAĆENO.

Karticu za tablet zalijepi selotejpom na košaru.

Prvi koji posudi tablet je tata, zbog nogometnih rezultata. Pročita karticu, nasmije se i napiše TATA, REZULTATI, a onda stoji s olovkom u ruci. „Vraćeno kad?“

„Kad završiš“, kaže Bruno.

Tata napiše: USKORO.

Druga je najstarija sestra, koja napiše ZADAĆA, PRIJE VEČERE. Treća je najmlađa, koja još ne zna pisati, pa nacrta mačku, što znači igru s mačkom.

Do subote je kartica za tablet puna i mekana na kutovima. Na kartici za svjetiljku jedan je redak: MAMA, PAS, VRAĆENO, s kvačicom. Dobar je kišobran posudio tata i upisan je kao VRAĆENO, ali kišobran je još u autobusu.

Mama dođe s posla i stane kraj košare.

„Smijem li posuditi vlastiti mobitel iz svoje torbice?“ pita Brunu. „Ili mi treba kartica?“

Bruno razmisli.

„Možeš ga samo uzeti“, kaže. „Tvoj je.“

Ona skine karticu za tablet s košare i pogleda je, sva imena, nacrtanu mačku. Onda je pričvrsti na hladnjak, gdje su školske fotografije, a Bruno započne novu.

Odakle ovo dolazi: godine 1731. Benjamin Franklin i skupina prijatelja u Philadelphiji osnovali su knjižnicu Library Company of Philadelphia, da bi članovi mogli dijeliti knjige i posuđivati ih. Postoji i danas.

Vaše odgovore i ovaj izvještaj obrađuje udruga HDI – Human Digital Intelligence, Zagreb, koja je za njih odgovorna. Za sve u vezi s Vašim podacima pišite na info@hdi.vision.

Hvala Vam što ste sudjelovali. Ono što ste dali Vaše je viđenje vlastitog doma i samo se na tome temelji ovaj izvještaj.

Ako Vas nešto u ovom izvještaju uznemiri ili o tome želite s nekim razgovarati, pišite na info@hdi.vision i odgovorit će Vam osoba. Pitanja o Vašim podacima šaljite na istu adresu.

Vaši se odgovori čuvaju dvanaest mjeseci od dana kad ste završili s odgovaranjem, a zatim se brišu. U bilo kojem trenutku možete zatražiti da se obrišu ranije tako da navedete svoj pristupni kod.

Ovo je samoprocjena, a ne liječnički ni klinički pregled i nije dijagnoza. Vaši se odgovori koriste za Vaš izvještaj i ne koriste se za istraživanje. Na njih se primjenjuju mjere zaštite podataka koje je za njih utvrdila udruga HDI – Human Digital Intelligence, i ništa drugo.